

Любі батьки!

Третій рік — дуже важливий віковий етап у житті вашого малюка. Це період остаточного перетворення несвідомого дитинча на активного та повноправного члена сім'ї. Саме тому батькам потрібно бути особливо уважними, гнучкими і водночас послідовними у вихованні дитини третього року життя. Знання і вміння малюка поступово ускладнюються та збагачуються. Він накопичує досвід і починає користуватися ним у повсякденному житті. Дитина на третьому році життя зростає не щороку, а щогодини: для неї має значення кожне слово, сказане дорослими, кожне нове знання формує її внутрішній світ. Цей вік вважають також віком високих досягнень малюка і складним періодом норовливої неслухняності, пов'язаної з тим, що дитина шукає самостійності, намагаючись знайти себе в цьому величезному, дивному та цікавому світі. Батьки мають підтримувати таке прагнення самореалізації, намагатися менше робити за дитину, не вважати її маленькою, підтримувати її пізнавальні інтереси. Якщо цього не буде, то малюк залишиться таким же безпомічним

та невпевненим. Надалі викоринити ці риси буде складно. Дедалі важливішим для загального розвитку малюка стає не тільки те, яких реальних успіхів він досяг, але і як він користується цими досягненнями, розв'язуючи нагальні проблеми і розумові завдання. Дитина живе напруженим та насиченим життям. Малюк жадає долучитися до навколишньої дійсності: йому цікаво все, що потрапляє в поле його сприйняття. Розуміння дитиною предметного світу відбувається за допомогою дій у ньому. До трьох років дитина опанувала безліч специфічних дій і здатна використовувати за призначенням багато побутових предметів. Це досягнення особливо важливе для розвитку дитини, адже малюк стає більш самостійним у побуті та самообслуговуванні. Зростають і вимоги дорослих по відношенню до вмінь дитини: від неї тепер вимагають самостійно їсти, частково одягатися і роздягатися, виконувати різні прохання. Батьки частіше оцінюють результат дій малюка. Дитина починає розуміти, що її дії мають бути спрямовані на досягнення певного результату. Необхідною умовою становлення успішності дитини на третьому році життя є розвиток пізнавальних функцій — мислення та мовлення.

Дитина починає гостріше відчувати своє «Я»

- З'являється потреба в похвалі, прокидається самолюбство. У малюків цього віку виникає значне

бажання продемонструвати власні вміння та здібності. Дитина хоче виглядати в очах дорослих максимально вмілою.

- Зростає активна діяльність малюка, з'являються власні наміри та бажання, які часто не збігаються з намірами батьків. Стратегія «умовлянь» (тим більше, «стратегія примусу») вже не діє, оскільки бажання дитини стають досить оформленими. Батьки повинні навчитися делікатно спрямовувати інтереси малюка в корисне русло.

Дитина стрімко розвивається

- У процесі розвитку дітей третього року життя удосконалюються процеси запам'ятовування, інтенсивно наростає активний словник. Якщо в цей момент надати малюкові максимум можливостей для розвитку, до кінця третього року його словниковий запас може досягати 1500 слів! Дитина вчиться будувати складні фрази з декількох слів, прислухаючись до мовлення дорослих.
- Формується соціальний досвід, дитина починає розуміти логіку у вчинках та діях дорослих. Це своєрідна «школа життя», тому вкрай важливо, щоб у малюка були гідні зразки для наслідування. Наприклад, він не повинен бути свідком сімейних конфліктів і сцен бурхливого з'ясування стосунків.

Дитина починає опановувати соціокультурні цінності

- Важливо знати, що в процесі розвитку дитини від двох років закладаються основи культури мислення та спілкування, формуються основи майбутнього мовлення. У дитині прокидається пристрасть до пізнання, яка разом з прагненням самостійності є ідеальним ґрунтом для зародження інтересів та формування майбутніх інтелектуальних здібностей вашої дитини.
- Інтенсивно розвивається уява. Малюк вчиться фантазувати, уявляючи себе в найрізноманітніших ситуаціях. Відбувається своєрідне формування поведінкових моделей: на прохання дорослих, дитина вже може зобразити «мишку» або «зайчика», за власним бажанням малюк може поводитись тим чи іншим способом. Вкрай важливо саме на третьому році життя показати дитині «правильні» орієнтири, прищепити повагу до істинних авторитетів.

Чому розвиток дітей третього року життя є таким важливим?

Фахівці радять саме на третьому році життя активно залучати дитину до музики, математики, живопису, мистецтва тощо. У цей період ґрунт благодатний, як ніколи. Потрібно ловити момент! Розвиток дитини третього року життя допоможе закласти потужний і надійний фундамент, який

допоможе в майбутньому відчувати впевненість у своїх силах — і в навчанні, і в повсякденному житті.

Момент важливий і надзвичайно доленосний. Доведено, що якісний розвиток дитини з двох років дає відмінні результати в майбутньому. Такі діти легше пристосовуються до навчання в школі, краще засвоюють знання, мають більше талантів і захоплень, вони помітно сильніші в інтелектуальній і соціальній сфері. Однозначно можна сказати, що розвивати дитину треба. Але як?

На ці та інші запитання спробуємо відповісти на сторінках цієї книги.

• Особливості третього • року життя малюка

На третьому році життя дитини все ще триває дуже швидкий розвиток. Вона стає більш рухливою та самостійною як у грі, так і в самообслуговуванні. Швидко розвивається дитяче мовлення, дорослі вже можуть більше, ніж раніше, керувати поведінкою дитини, бо їй стають зрозумілими багато вказівок. На третьому році життя слово якоюсь мірою стає вже і саморегулятором поведінки дитини: «Не буду плакати, я вже великий», — заявляє малюк і, незважаючи на те, що йому боляче, стримує сльози. Або каже: «Не можна брати татову ручку», — і це допомагає йому втриматися і не взяти її. Дії дитини починають підкорятися словесно вираженій меті. «Зараз намалюю пташку», — заявляє малюк іноді перш, ніж почне малювати, або просить: «Мамо, дай книжку про зайчика. Я хочу її дивитися». Насправді, він ще досить

легко, під впливом зовнішніх вражень, відступає від наміченої мети. Дитина на підсвідомому рівні закріплює і розвиває свої мовленнєві навички, тренується в побудові фраз, вживанні нових слів, тому таке «мовлення» ніколи не потрібно переривати зауваженнями.

У дитини, яка вміє говорити, спогади виникають не тільки тоді, коли вона що-небудь бачить або чує, але й коли перед нею немає того, про що говорять. Наприклад, мама сказала: «Поїдемо до дідуся», — і дитина згадує: «Поїдемо на тролейбусі, у діда рибки в акваріумі. Ми їх годувати будемо». Можливість говорити з малюком не тільки про сьогоднішнього, а й про те, що було чи ще буде, значно розширює його кругозір. Таким чином, мовлення дитини на третьому році життя сприяє її розумовому розвитку, розширенню кругозору, спілкуванню з оточенням, усвідомлення правил поведінки та розвитку особистості дитини загалом. Той великий інтерес до навколишнього, який дитина виявляла раніше, характерний для неї і у віці двох, трьох років, але в цей період значно розширюється і поглиблюється коло її інтересів, вона тепер здатна вже до більш тривалого спостереження. На основі власного досвіду і пояснень дорослого у дитини формуються уявлення та поняття (лікар лікує, шофер водить машини, гриби ростуть у лісі, ввечері треба лягати спати тощо). Характерною особливістю дитячого мислення є те, що дитина ще не може

абстрактно мислити, але в житті, в конкретних умовах, вона вже здатна розв'язувати найпростіші розумові завдання. Так, наприклад, вона не може відповісти на питання: «Скільки буде один і один?», але якщо їй запропонувати: «Поклади два яблука у вазу, а одне візьми собі» — вона легко з таким завданням впрається. Якщо її запитати: «Як дістати ляльку з високої полиці?», вона може не відповісти. Коли ж їй потрібно дістати предмет, який знаходиться високо, то вона, не замислюючись, поставить стілець, залізе на нього і дістане потрібне.

Ці приклади показують, що мислення дитини ще безпосередньо пов'язане з дією, з конкретними предметами.

Протягом третього року життя в малюка дуже сильно розвивається здатність до наслідування. Тому в грі дитини відбивається вже не тільки те, що вона отримала в безпосередньому спілкуванні з дорослими, але те, що бачила, чула.

Відображаючи бачене, вона здійснює такі дії, яких її дорослий безпосередньо не навчав, але які вона бачила на вулиці, у гостях, у магазині, про які почула чи дізналася з розмови дорослих між собою, побачила на картині тощо. Новим у наслідуванні дитини

є те, що тепер вона відтворює не окремі розрізнені дії, як це було колись (наслідуючи, причісується, читає газету, заколисує ляльку), а пов'язані між собою дії, різноманітно поєднуючи отримані в різний час враження: граючи, їде на дачу на машині, бере з собою кошачок, щоб збирати гриби. Вона вже починає відображати у грі відносини людей: сердиться на ляльку, тому що вона не слухається, або, навпаки, пестить її, жаліє — вона «захворіла»; лялечка стає «донькою», а дитина — «мамою». Під час рольових ігор відбувається знайомство малюка з представниками різних професій, з основними видами діяльності, розвивається уява і образне мислення.

Під впливом прикладу і вказівок дорослих дитина починає дотримуватись правил поведінки. За правильного підходу батьків малюк може навчитись долати невеликі, посильні для нього перешкоди, ділитися своїми іграшками з товаришами, спокійно підкорятися вимогам батьків і багато іншого. Різко змінюється і характер взаємин дитини з людьми, які її оточують. Залежно від того, які стосунки існують між членами сім'ї і як вони ставляться до дитини, у неї формуються різноманітні взаємини з матір'ю, батьком, бабусею, братами та сестрами.

За сприятливих умов виховання дитина може вже проявляти турботу про матір, співчуття, вміти добре грати з однолітками тощо. Вона значно більше з найрізноманітніших приводів спілкується

